

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Цветан Кулевски

за публична защита на дисертационен труд на тема:

НЕВЕРБАЛНОТО НА РЕТОРИЧЕСКАТА АРГУМЕНТАЦИЯ В СПОРТА

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 2.3 Ф илософия (Невербална комуникация в реториката)

на Нина Миткова Ралева

Научен ръководител: проф. д.ф.н. Величко Руменчев

Темата, по която е работила докторантката, е малко изследвана у нас. По тази причина предложената дисертация е актуална и значима. Разгледано е едно ново за българската реторическа практика научно поле. Проблемите на невербалната комуникация в публичната реч и деловото общуване се анализират и „извеждат“ съобразно спецификата на комуникативната дейност в спортен контекст.

Основната цел, около която са построени и изследователските задачи на авторката, е чрез анализ на документи да открие някои невербални характеристики в публичната комуникация на спортистите, които е наблюдавала, като посочи примери за специфична невербална дейност в поведението им.

Докторантката ясно е очертала кръгът от проблеми и задачите, които трябва да бъдат изпълнени в процеса на изследването си: теоретична и аналитична оценка на ролята на невербалната комуникация в реторическата аргументация на спортистите; търсене на насоки за приложение на моделите и теориите на невербалната комуникация в публичната сфера на спорта; открояване на идеи за изработване на правилници за публично поведение и подобряване на комуникацията между спортистите; и т.н.

Водеща идея в изложението на авторката е концепцията на Пол Екман за биологичното начало на социалното поведение, разгледано като своеобразен „културен код“ на конкретен поведенчески и речеви контекст. Социално-психологическият подход на Пол Екман намира израз в повишаването на комуникативната компетентност на човека, която е от основен интерес за докторантката.

В своето изложение тя се позовава на конкретни примери от сферата на спорта: Мария Шарапова, Христо Стоичков, Григор Димитров, Икер Касияс, Майкъл Фелпс. И се е постарала да изгради комуникативни профили на двама световно известни спортисти: Мохамед Али и Кубрат Пулев. Събраните данни за тях са в подкрепа на тезите на авторката.

В първата част на доктората е анализиран произходът и развитието на невербалната комуникация. Авторката се е позовала на класическите фундаментални теории на аргументацията. Тук тя очертава границите на теоретичната рамка, в която е поместено по-нататк изследването. Подробно са представени теоретичните възгледи за човешкото поведение на Чарлз Дарвин, Пол Екман, Рей Бърдуистъл и Маргарет Мийд. Докторантката се е позовала и на автори, които разглеждат спорта като важен фактор за формирането на човешката цивилизация, като: Норберт Елиас, Ерик Дунинг, Йохан Хьойзинха, Пиер дьо Кубертен и т.н.

Във втората част на доктората са проследени и анализирани теоретичните постановки и класификацията на видовете невербална комуникация, които се прилагат най-често в реторическата практика. Тук подробно е очертана понятийната рамка на невербалната комуникация в публичната реч. Стриктно са дефинирани понятия като: невербална комуникация; ораторско изкуство; публично говорене; аудитория и т.н. Даден е акцент на невербалната комуникация в публичната реч и деловото общуване.

В третата част е осъществен същинския анализ на обекта на изследването. Представени са редица конкретни примери от публичното поведение на редица известни спортисти като: Христо Стоичков, Григор Димитров, Майкъл Фелпс, Тайсън Фюри, Майк Тайсън. Тук авторката

представя и основните невербални характеристики на самия спорт, които оказват съществено въздействие върху комуникативния процес.

Най-съществена за спортната дейност, според докторантката, се оказва кинесиката като област на невербалната комуникация. Тя се опира на световно известният автор Дезмънт Морис, който е оставил богато теоретично наследство при изучаването на кинесичните жестове. У същият автор се среща и един ненадминат до днес анализ на връзката между телодвиженията и спорта. В работата са използвани теоретичните анализи и на двама български изследователи в областта на невербалната комуникация, и по-конкретно кинесиката: Величко Руменчев и Толя Стоицова.

Приносен момент в докторската теза на Нина Ралева е разширяването на изключително ценните и почти ненадминати от други изследователи – изводи на Димитър Тилков, също извесnten български учен, който несвоевременно напусна нашия „свят“, касаещи въпросът за „интонацията“ като ядро и основа на вокализацията в понятийния корпус на невербалната комуникация. Това е едно комплексно звуково явление, което в речта функционира на равнището на фразата чрез промените на своите честотни, интензитетни и темпорални характеристики, възприемани субективно като промени в мелодиката, силата и времетраенето на сегментните единици. Авторката е доразвила две от функциите на интонацията: комуникативната и модално-емоционалната.

Четенето на частта от дисертацията на Нина Ралева, която е посветена на невербалното поведение при спортистите, дсоставя удоволствие и дори теоретична наслада. По оригинален и изчерпвателен начин е анализирана аудиторията в спортните пространства. Така наречената „съставна аудитория“, характерна за публичните спортни състезания, прпредставлява общност от хора, обединени от общ интерес към спорта, но симпатизиращи на различни отбори, или спортисти. Според авторката, създаването на по-малки, т. нар. полуфиксиранни пространства в общата територия, цели да предотврати вероятни неблагоприятни сблъсъци между тях.

Цялостния анализ на невербалното в тази част от доктората е фокусиран както върху кинесиката, така и върху вокализацията, проксемиката и външния вид, разгледани в контекста на публичното поведение на известните спортисти. От изследването личи, че авторката акцентира върху интердисциплинарната природа на невербалната комуникация и връзката ѝ с психологията, лингвистиката, антропологията, реториката и т.н.

В резултат от обстояните наблюдения върху обекта на изследването, докторантката установява редица характерни за публичното поведение на спортистите елементи на „невербалното“. Сред тях са дефинирани и анализирани: „каубойският жест“, „Жестът с ръце, поставени на хълбоците“, демонстрациите на триумф и погром, „боксьорският жест“, универсалната поза на атлета и т.н.

За подсилване на аргументацията са дадени множество примери от живота и спортната практика на известните спортисти. Авторката говори дори за „количество поглед“, характерно най-вече при боксьорите. То се идентифицира според нея като предварителна „игра на закани“, която предизвиква широк публичен интерес. Тук докторантката представя и подробен профил на основните човешки емоции: щастие, тъга, презрение, изненада, страх. Принос на авторката, че е направила аналогия със съпътстващите ги лицеви изражения. Разгледала е редица популярни жестове с ръка, издаващи лъжа или прикриване на информация, като основно са дадени примери от областта на спорта.

ОБЩ ИЗВОД: Представеният за оценяване научен труд представлява добре замислено и добросъвестно осъществено съчинение, с ясен обект и предмет на изследването. Написано е на добър език, отделните части са добре структурирани и балансирани една спрямо друга. Цялостния прочит на доктората ми дава основание да дам **положително становище** относно качеството на научния труд на *Нина Ралева*. По време на публичната защита ще гласувам убедено „**ЗА**“ присъждане на образователната и научна степен „*доктор*“ в съответното научно направление.

26.09.2017 г.

доц. д-р Цветан Кулевски

